

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: **Petőfi Sándor Emlékiállítás**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
  - agrár- és élelmiszergazdaság   egészség és életmód   épített környezet
  - ipari és műszaki megoldások   kulturális örökség   sport
  - természeti környezet   turizmus
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: **6086 Szalkszentmárton, Petőfi tér 14.**
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
  - települési   tájegységi   megyei   külhoni magyarság
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása

A hajdani mezőváros, Szalkszentmárton központjában a református lelkészi lak, az 1767-ben emelt református templom, az iskolák valamint a volt főjegyzői ház szomszédságában áll a tekintélyes fehérre meszelt falú, a település hajdani földesura, gróf Festetics György által 1810-ben klasszicista stílusban építtetett, beálló vendégfogadó és mézárszék.

A ma is impozáns épület földesurától majd, mint állami tulajdont Szalkszentmárton község bérelte, és fogadott árendásaival – subárenda – hasznosította.

Petőfi Sándor édesapja, Petrovics István Dunavecseről 1844. október 1-jén érkezett Szalkszentmártonba. Először a Duna partján lévő révcsárdát bérelte a községtől. Itteni bérlete a következő év tavaszáig tartott. Ekkor nyílt módja arra, hogy 1845. április 24-től, Szent György napjától árendálja a településen bent lévő vendégfogadót és mézárszéket, valamint hasznosítsa a három vendégszobát is.

Petőfi felvidéki utazása után, 1845. július 12-én érkezett először a szülői házhoz. Ekkor született megindítóan szép Fekete kenyér című első szalkszentmártoni verse, egyébként költeményei alatt 112-szer olvasható keletkezési helyként Szalkszentmárton neve. Itt íródik két drámája (Zöld Marci és a Tigris és hiéna), valamint egy regénye (A hóhér kötele).

A Mészárszék helyiségében a mészáros mesterséghez kellő szerszámokkal, tárgyakkal ismerkedhet meg a látogató, szót ejtünk a hentes és a mészáros közötti különbségről.

Az Ivó helyiségében a vendég visszacsöppen az 1800-as évek közepébe. A látogatók fogadására, foglalkoztató kialakítására jelenlegi berendezésével az Ivó teljesen alkalmas, Díszlete, „A helység kalapácsa” című komikus/ vígposztra épül, mely lehetőséget ad múzeumpedagógiai foglalkozásokra. A látogatói feladatlapok is kapcsolódnak az eposzhoz, hiszen a helyszíne zömmel a szalkszentmártonival megegyező.

A Szabadkéményes konyha minden tárgya (hasonlóan a többi helyiség tárgyainak nagy részéhez) korabeli, kiemelendők ezek közül is Hrúz Mária konyhai eszközei, valamint a család konyhaszekrénye.

Az épület Ivó helyiségét és Konyháját is rendeltetésszerűen használjuk. Különböző alkalmakkor Hrúz Mária egykori konyhájában kisült kenyérlángost és görhönyt szolgálunk fel a vendégeknek, látogatóknak.

Az épület teljes hossza alatt húzódó pincehelyiségben a must- és borkészítéshez szükséges eszközök, valamint a híres betyárszöktető tekinthető meg.

Az udvaron helyezkedik el a Kárpát-medencében egyedülálló, tíz lábon álló nyitott kocsiszín, az úgynevezett beálló, amely a vendégfogadóval egyidős, szintén 1810-ben épült.

Az egykori bérlői (Tiszta szoba) és vendégszobákban Petrovicsék és Petőfi életével, valamint szalkszentmártoni tartózkodásukkal, utazásaikkal, tárgyaikkal ismerkedhet meg a látogató térképek, tárgyak, leírások segítségével.

Az utolsó helyiségben a vendég megtekintheti a költő egykori szobáját, két személyes tárgyát, valamint átérezheti a szalkszentmártoni tartózkodása idején Petőfi lelki világát a kiállított

versrészletek, írások tükrében. Ugyanis Petőfi szalkszentmártoni tartózkodása döntő fontosságú volt az életében.

A szülők és Petőfi sorsa a korai gyermekkort kivéve talán soha nem kapcsolódott össze ilyen tartósan és mélyen. A szülők nehéz anyagi helyzete, illetve Petőfi magánéleti, művészi és egzisztenciális válsághelyzete azonban megsokszorozta a költő alkotó erejét. (Csapó Etelka halála, színészi kudarcok rosszul sikerült katonáskodás, nyomorgás Debrecenben, vagy éppen az őt ért irigy és kritikai támadások, mialatt a Pesti Divatlapnál volt az olyan sikeres művei után, mint a János vitéz, vagy A helység kalapácsa).

Elmondhatjuk, hogy a Szalkszentmártonban töltött idő, és az eközben megszerzett emberi és költői tapasztalat megedzette Petőfit és lassan újra a közélet felé fordította, amely majd a 1848/49-es eseményekben éri el csúcspontját.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett

Az új évezred igényeinek megfelelő kiállítás létrehozásában a közönséggel való kapcsolat válik hangsúlyossá. Alaptevékenységein túl a múzeum legfontosabb feladata az a kultúráközvetítő tevékenység, melynek során a közönség egyre szélesebb rétegei számára válnak megismerhetővé és élménnyé a múzeum által őrzött kulturális javak. Ez tehát ismereteket, élményt nyújtó szolgáltatás, amely szellemi síkon valósul meg.

Emlékkiállításunk, mindenkor támaszkodik az országos Petőfi-kutatás eredményeire. A jelen kiállítás is a legújabb Petőfi-, múzeológiai - és múzeumpedagógiai kutatások eredményeinek felhasználásával készült.

A kiállításban mind a 18, az intézmény tulajdonában lévő relikvia helyet kapott. A 18 személyes tárgy, mely bizonyítottan a Petrovics család tulajdonában volt, áll a kiállítás középpontjában.

Az állandó kiállítás mellett, több időszakos kiállításnak is helyet ad az intézmény, mégpedig a múzeum azon anyagából, melyeket nem tudunk bemutatni a nagyközönségnek, mert nem

kapcsolódnak szorosan Petőfihez, és a Petrovics család szalkszentmártoni tartózkodásához, de komoly néprajzi, iparművészeti értékeket képviselnek, és a község korábbi életét és tevékenységét mutatják be.

Az időszakos kiállítások nagyban hozzájárulnak a Felső-Kiskunság történelmének megismeréséhez, mint néprajzi és ipartörténeti szempontból nézve. A mai fiatal nemzedék megismerheti ősei tevékenységét, az akkor használt eszközöket, valamint betekintést nyerhet az elmúlt évszázadok életébe.

A Petőfi Sándor Emlékkiállítás fontos szerepet tölt be Szalkszentmártonban. Az intézményt évente több mint tízezren látogatják az ország különböző részeiből, de népszerű a határon túli magyarok körében is, ami fellendíti, színesíti a község kulturális életét.

Intézményünk látogatói között minden korosztály képviselője megtalálható, de ezek közül is nagyságrendileg kiemelkedik a diákok és nyugdíjasok korosztálya.

A legfontosabb célcsoportot az általános és középiskolás diákok jelentik számunkra, részben abból a megfontolásból, hogy belőlük nevelhető a jövő múzeumlátogató közönsége, részben pedig abból a gyakorlati okból, hogy mind az általános mind a középiskolás tantervben szerepel a történelem és az irodalom.

A múzeumi foglalkozásokhoz az alsó tagozatosoktól kezdve az érettségizőkig minden korosztály számára, korának és tudásának megfelelő programcsomagokat kínál az emlékkiállításunk. A tárlatvezetésekbe bekapcsoljuk az iskolák tanárait is, akik az emlékkiállításunk munkatársaival közösen, az intézményben megrendezett nyílt órákat tartanak a diákoknak.

Az Emlékkiállítás közművelődési, valamint múzeumpedagógiai téren már eddig is jelentős eredményeket tudott megvalósítani, mert az iskolákkal, és nemcsak a szalkszentmártonival, hanem a kistérség valamennyi oktatási intézményével karöltve, például nyilvános tanórák beiktatására, és a kiállítás megtekintésére is lett lehetőség.

A Petőfi Sándor Emlékkiállítás köré szerveződő civil szervezet, az 1968-ban megalakult, és a ma is több mint 300 tagot számláló Múzeum Baráti Kör meghatározó tényező a nagyközség életében. Különböző a költővel és az irodalommal kapcsolatos rendezvények zömét a

múzeum falai között szervezik meg, hiszen az intézmény belső tere több rendezvény megvalósítását teszi lehetővé.

A helyi Petőfi Sándor Általános Iskola több versenyét, bemutatóját is az intézmény területén tartja. Az iskola és az Emlékkiállítás rendezi szinte az összes szalkszentmártoni kulturális eseményt a Múzeum Baráti Kör bevonásával, de az intézmény a térség több jelentős rendezvényének is a házigazdája.

Fontos megemlíteni, hogy több országos televíziós társaság forgatott különböző filmet az emlékkiállításról, Petőfiről és munkásságáról. Több játékfilm is készült az épületben. Külföldi tv-s stábok is felkeresték az intézményt (Újvidéki TV, Pozsonyi TV, Finn Televízió, Sanghaji Tv).

Szorgalmazzuk a helyi önkormányzattal a jó kapcsolat ápolását, eddig e kapcsolatok zökkenőmentesek voltak. A különböző, elsősorban térségi médiákkal is jó a kapcsolatunk, szinte minden rendezvényünkről tájékoztatást adnak.

Az a közösség vagy intézmény, amely kulturális tevékenységekre áldoz, ott előbb-utóbb gazdasági hozadékot is eredményez az ilyen beruházás. A Petőfi Sándor Emlékkiállítás több ezer látogatója közül sokan a községben vásárolnak különböző termékeket, és látogatják a vendéglátó egységeket, fellendítve így a térség gazdaságát, amely segítené kiemelni Szalkszentmárton az elszigeteltségből.

Szalkszentmárton és az egész Felső-Kiskunság fejletlen vidék, ezért sok fiatal a jobb megélhetés reményében vándorbotot vesz a kezébe és elhagyja szülőföldjét, a közeli városokba költözik. E negatív folyamat megállítása végett fontos minden itteni kulturális tevékenység, ezért számunkra szinte létkérdés, hogy az olyan intézmények, mint a Petőfi Sándor Emlékkiállítás, melyek rendelkeznek megtartó erővel, létezzenek és fejlődjenek.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

Majsai Károly –Az ezeréves Szalkszentmárton Lovászföldtől Szalkszentmártonig 2000.

Majsai Károly–Petőfi Sándor és Szülei a Szalkszentmártoni Nagyvendégfogadóban 1845-1846

Szalkszentmárton Kiadvány 2010

<http://www.szalkszentmarton.hu>

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

<http://www.szalkszentmarton.hu>

<http://szalkmuzeum.hupont.hu>

III.

MELLÉKLETEK

Mészárszék helyisége

Az Ivó

Pince

Konyha

Bérlői szoba

Vendégszoba 1.

Vendégszoba 2.

Petőfi szobája